

Aina Casal Pelegrí

L'ovella negra de la família

*Rosa d'Or. Premi Juvenil de Narració Curta
Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2017

Col·lecció Binària · Premis Castellitx · PC2017-J-R-00XX-0108

© del text: Aina Casal Pelegrí

© de l'edició: Ajuntament d'Algaida, 2017

Coberta, maquetació i disseny de la col·lecció: Bartomeu Salas Mascaró

Coordinació editorial: Bartomeu Salas Mascaró

Ajuntament d'Algaida

C/ del Rei, 6 · 07210 Algaida (Illes Balears)

Tel.: 971 12 50 76 · 971 66 56 79

ajuntament@ajalgaida.net

premiscastellitx@ajalgaida.net

biblioteca@ajalgaida.net

www.ajalgaida.net

Queden totalment prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació, total o parcial, d'aquesta obra.

Aina Casal Pelegrí

L'ovella negra de la família

*Rosa d'Or. Premi Juvenil de Narració Curta
Premis Castellitx*

ALGAIDA, 2017

AINA CASAL PELEGRÍ

Vaig obtenir el primer premi Jocs Florals Escolars de Barcelona quan tan sols tenia 7 anys.

He estat dues vegades guanyadora premi Sambori Omnium: a la categoria cicle mitjà primària (2011) de secundària i a la categoria primer cicle de Secundària (2014).

També he obtingut altres guardons com: Primer premi categoria juvenil a Valldoreix (2014); Primer premi relat categoria ESO a Calldetenes (2015); Primer premi cartes d'amor categoria juvenil de Calafell (2016) i Primer premi Categoria Tirant Lo Blanc (2016) a Gurb.

La narració *L'ovella negra de la família*, d'Aina Casal Pelegrí, fou guardonada amb la Rosa d'Or de la Pau al V Premi Juvenil de Narració Curta dels Premis Castelltix 2017. En foren jurats Pere Fullana Puigserver, Gabriel Janer Manila i Miquel Serra Roig.

L'ovella negra de la família

LA MEVA ÀVIA RITA NO diu mai que jo sóc l'ovella negra de la família, però ho pensa. Ella creu que sóc una esgarriada i que no aconseguiré res a la vida.

L'àvia diu que els joves d'avui dia ja no respectem res. A mi m'agradaria respondre-li que generacions anteriors a la seva pensaven el mateix que ella i que, fins i tot, Aristòtil ja afirmava: «Els joves d'avui dia no tenen control i estan sempre de mal humor. Han perdut el respecte als grans, no saben què és l'educació i freturen de tota moral». Però, per a ser justos, d'ella no ho pensaran, perquè la meva àvia sempre ha tingut setanta-sis anys.

No em queda cap dubte que m'hauria canviat, encantada, per qualsevol altra noia del poble, per qualsevol, malgrat que fos una gandula, ximpleta, capriciosa o poca-solta. Qualsevol defecte es convertiria en una virtut davant del fet que la seva néta sigui «una desviada d'aquelles, una homosexual, una llepafigues, un gallimarsot dels de tota la vida, per què anar per les cimes?».

Jo sóc la vergonya de la família, l'ovella negra. Però, per Déu!, que això havia de sortir per algun lloc!

—Això i les bateroles de la meva filla, que sempre ha estat una escalabrada i aquestes coses s'hereten, que la cabra sempre tira a la muntanya. Sí, sí, prou que ho sé: no és el mateix ser un gallimarsot que una

perdulària que abandona el marit a la primera de canvi, però és indiscutible que les dues caben al mateix puny —remuga l'àvia entre dents.

Segons ella, la mare sempre ha estat carregada de romanços (d'Hòsties, diria, però no s'atreveix a pronunciar-ho. Valga'm Déu!, ella no blasfemaria mai). I tot eren imaginacions de la mare, perquè el seu marit no li va aixecar mai la mà, i si alguna vegada ella s'havia sentit humiliada o ridiculitzada davant tothom era perquè tenia la pell molt fina: Vés, que si mirava a aquell home era realment perquè li agradava. I si duia escots massa provocatius i el pare li recomanava que millor es tapés una mica, que semblava una... Sempre ho havia fet pel seu bé.

Al començament del seu matrimoni, la mare es dedicava en cor i ànima a intentar complaure el seu marit, tot i que no sempre ho aconseguia. Ell era un home molt exigent, virtut que li havia permès arribar molt lluny a la vida. «Sé què es necessita per tenir èxit, estic envoltat de gent que ha triomfat i que m'han guiat», deixava anar a la més mínima ocasió.

—Renoï, quin home, filleta! —feia l'àvia—. Et convé i molt.

La mare ja estava acostumada a aquesta mena de comentaris. De fet, l'avi Ramon, és a dir, el seu pare, ja era una mica masclista i manaire, res excepcional per aquells temps. Mai no hauria pogut imaginar que, quinze anys més tard, ella es casaria amb un home que faria semblar el seu pare un calçasses.

I si anava a la perruqueria, s'arreglava el cabell recollit perquè el seu marit no s'adonés del canvi de pentinat. «Tinc por que no li agradi un canvi tan radical», comentava. Els llavis no se'ls pintava mai de vermell. Només quan el pare marxava de viatge. «Al Jaume segur que no li agrada aquest carmí tan atrevit», es deia davant el mirall. Imaginava que li diria que no feia per a ella. No volia que el seu marit tingués un motiu extra per empipar-se encara més. El fet era que cada vegada semblava estar de més mala llet, i a ella li feia por quan es posava d'aquella manera. Més d'una vegada s'havia sentit assetjada, sobretot, perquè el pare s'empipava per qualsevol beneiteria.

—Has canviat de perfum?

—Me'l va regalar la meva germana per Nadal, recordes? —va respirar a fons—. Avui he anat a la seva botiga a comprar-me un vestit, tal com em vas suggerir ahir, i...

—¿I et pensaves que seria com una brusa que t'han regalat i que cal que te la vegin posada per no fer un menyspreu? —somrigué sardònicament—. Dubto que la teva germana s'hagués adonat. Si ni tan sols deu saber la flaire que feia —va ensumar-li el clatell—. Massa fort —arrufà el nas—. No és del teu estil, no te'l tornis a posar.

—Com vulguis.

Per què no s'havia decidit a tallar abans amb aquella situació? La resposta era evident. No havia pogut i bé, tampoc no s'havia vist mai en cor de fer-ho. Sempre intentant complaure'l, obeint-lo perquè ell, amb deu anys més, en sabia molt més de la vida... Perquè ell la cuidava i se'n cuidava de tot, que aquest món està ple de desaprensus que enreden les noies joves i innocents.

Innocent? Ingènua! I pensar que s'havia sentit ufanosa de tenir un marit que es preocupava per ella, un home atent que la trucava a mig matí per parlar amb ella («què fas?», «on vas?», «amb qui?», «no hi vagis que està molt lluny, millor vés a la perruqueria i ja m'ocupo jo del gestor»). Ella hi havia caigut de quatre potes.

En menys de cinc anys, la mare havia esdevingut una dona que no prenia cap decisió, per minsa que fos, sense consultar-ho abans amb el seu marit. Només sortia amb les amigues (les dones dels altres companys de feina del seu marit) una tarda a la setmana i comprava a les botigues del barri que el seu marit deia que eren de confiança. Ni tan sols li passava pel cap prendre alguna remota iniciativa i si sorgia algun problema es limitava a trucar al marit.

Fins que un dia les coses van canviar: La mare es va quedar embarassada i no suportava l'olor de peix. Només apropar-se a la peixateria li entraven basques. Però el pare insistia a voler sopar lluç arrebossat totes les nits.

Un matí va anar a comprar al mercat i quan la carnissera va oferir-li el seu mas dels afores, la mare no va tornar a posar un peu a casa seva mai més. Ni tan sols va tornar per fer les maletes.

—Em fa tanta vergonya...—la mare va posar-se a plorar.

—I ara! No sé per què li has tolerat que et tracti d'aquesta manera tant temps —va afirmar la carnissera—. Avui mateix véns a casa meva. Saps què? Queda't aquí amb mi, no vull que t'ho repensis.

—Ai!, què serà de mi?

—Te'n sortiràs i tornaràs a ser tu. Núria, no et mereixes viure d'aquesta manera. Ni tu, ni cap dona. A més, cal que pensis en el teu fill. Vols que la criatura sigui testimoni de la violència contra la seva mare?

L'àvia s'hauria estimat més que la mare es quedés a viure amb el pare i que no fumés el camp, embarassada de tres mesos. A saber a qui li assignarien la paternitat de la criatura. Hauria preferit que s'hagués quedat amb ell, pacient i submisa, esperant a veure si s'acabava de deprimir irreversiblement i si la cosa anava a més, i es tirava per la finestra. Perquè una cosa, molt trista i digna, era la desgràcia d'enterrar una filla trastocada a qui Déu acolliria en el seu regne. I altra ben diferent, haver de patir la vergonya de tenir una filla esgarriada, que netejava cases i treballava en els bars de la comarca els caps de setmana, fent tot el que calgués per mantenir una filla.

No, la mare, a partir de llavors, va deixar de caminar capcota pels carrers del poble perquè va comprendre que només caminen capcots aquells que se senten abatuts i humiliats.

«Redeu, una divorciada educant tota sola una criatura!», desaprovaven uns. «Amb l'absència de la figura paterna, quines referències tindrà la seva filla?», qüestionaven els altres. «I com s'atreveix a guanyar el seu propi sou! Això segur que tindrà les seves conseqüències », advertia l'àvia.

I les tingué.

Jo vaig néixer rebel, i ja sent «rareta». Sí, l'àvia va néixer amb setanta-sis anys i jo vaig néixer «rareta». I si no, a qui li agrada tenyir-se els cabells de color blau, dur un pírcing a l'orella i un tatuatge d'una serp al braç dret? A les noies «raretes»! I per si això no fos suficient, fa poc m'he rapat mig cap.

Afortunadament, la meva cosina Montserrat és un sol de noia, un pedaç de cel molt dolç. És incapaç de fer mal a ningú. Ella m'estima molt i jo a ella. L'àvia també l'estima molt. Per això ara li està pagant els estudis de Batxillerat a Londres, a un internat femení molt prestigiós on transmeten valors tradicionals: als homes se'ls inculca el rol de *breadwinner* i a les dones el rol actualitzat de mares cuidadores, les *superwoman*. D'aquesta manera, la meva cosina Montserrat sempre serà bona i santa.

Quan jo tan sols tenia sis anys, l'àvia deia que jo ja dibuixava coses molt estranyes. A dir veritat, jo només dibuixava extraterrestres, éssers mitològics, esperits i fantasmes atrapats en aquest món.

Recordo un Nadal que vaig quedar-me a fer cagar el tió a casa dels oncles perquè la mare treballava. La tieta Mercè, la germana de la mare, estava embarassada de la meua cosina. Aquella tarda em va dur a casa d'uns amics seus que feien poc que havien perdut el seu fill. Com jo m'avorria molt, vaig anar a la seva habitació i em vaig posar a jugar amb ell. Es deia Marcel i li agradava jugar a ping-pong. Mentre jugàvem plegats, una pilota va impactar contra la finestra, va rebotar i va tirar a terra una figureta d'un àngel de porcellana, molt bonica. La tieta Mercè i els pares del Marcel van acudir a veure què passava, just l'instant en què el Marcel s'esvaï davant els meus ulls. Jo vaig intentar excusar-me, tot al·legant que havia estat un cop de dreia del Marcel. L'empipament de la tieta fou titànic. Va dir que jo era una noia anormal, fruit d'una educació força desequilibrada.

Aquella Nit de Nadal la meua tieta em va castigar sense sopar i no vaig poder fer cagar el tió fins dos dies més tard, quan la mare em va venir a buscar. Però, és clar, com el tió de casa nostra no havia estat alimentat, només em va poder cagar dues monedes de xocolata.

L'àvia viu amb la tieta i el seu marit, a sis-cents quilòmetres de casa, i fa més de sis anys que no he tornat a parlar amb elles.

Si hagués de complimentar una fitxa del meu perfil, diria que sóc una jove periodista de vint-i-quatre anys i que si visqués als EUA no hauria votat al Donald Trump.

També afegiria que sóc capaç de gaudir amb una posta de sol i que em sento la persona més feliç del món sopant una pizza congelada, si puc tenir al meu costat les persones que més m'estimo. No sóc una somiatruites, com molts afirmarien, però m'agrada lluitar per un món més just.

Parlo amb els gossos i amb els gats i combato, infatigablement, per eradicar el maltractament animal. Em declaro una activista antitaurina i m'indigno quan els polítics intenten vendre'ns que persegueixen la corrupció. I per descomptat, estic en contra de les ideologies patriarcales.

M'agrada menjar crispetes quan vaig al cinema, em fascinen les balades del Heavy Metal i, tot i que no sóc una addicta a les xarxes socials, acostumo a penjar fotografies a l'Instagram.

Sempre he admirat la fermesa de la mare. No suporto la gent petulant i no sento cap enveja per la roba de marca que porten. M'agrada trepitjar les fulles que cauen a la tardor quan passejo pel parc i ensumar la flaire de les castanyes cuites. Llavors em sobrevé un rampell de melancolia i començo a recordar la meua infantesa. Recordo que l'armari de casa es convertia en una nau espacial on no feia fred, visualitzo els avions de paper que llençàvem la mare i jo des del terrat quan pujàvem a estendre la roba, i com em consolava quan jo només havia tret un cinc a l'examen de matemàtiques.

També recordo els ulls tristos de la mare després de penjar el telèfon a l'àvia. «Sembla que visqui a una altra galàxia. Entre nosaltres i ella hi ha una distància infranquejable», es lamentava. I com a mi no m'agradava veure-la trista, començava a fer-li pessigolles. La mare reia, em feia un petó al front i em deia que m'estimava més que ningú i que sempre m'estimaria, encara que em sortissin banyes i cua de dimoni.

També recordo els xiscles de l'àvia quan la mare va fer-li saber que no pensava renunciar a la legítima del seu pare. L'àvia va haver de vendre part de les terres per pagar la part que li pertocava a la mare. Ella va agafar els diners i vam anar a viure a la ciutat. Jo tenia dotze anys. Ja al tren reflexionava: «faci el que faci, sempre seré l'ovella negra de la família». Però la mare s'equivocava, perquè tot just jo entrava a la pubertat, i estava a punt de superar-la amb escreix.

Crec que, de totes les coses que la mare m'ha deixat en aquest món, el que més li agraeixo és que, des del principi, va comprendre que cadascú té dret a seguir la seva pròpia naturalesa i mai no ha intentat canviar-me, malgrat els continus retrets de l'àvia Rita i la tieta Montserrat.

«Ja es veia venir això, quan la vaig veure amb aquells pantalons de xicot, jugant a futbol al parc, ja li hauria fumut un bon mastegot, que les noies han d'anar ben polides i netes. Però és clar, ja estava la seva mare defensant-la...», blasrava l'àvia.

Potser jo estic avui explicant totes aquestes coses al meu diari perquè m'he pres una ampolla sencera de Penedès. I l'Emma ha insistit a fer una

passejada pel parc, ple de fulles caigudes per la calamarsada d'aquesta nit. Sempre que trepitjo fulles caigudes em condolc de tot el patiment i dificultats que ha hagut de sofrir la mare durant tots aquests anys. Sé que ella ho va fer per mi i que mai no la podré compensar.

Per això, quan de vegades decaïc en la meva lluita, tinc por de no estar a l'alçada de la mare: una dona molt valenta que va fer tot el que calia per tirar endavant la seva família: ella i jo.

I ara, quan em veig acompanyada de l'Emma i la nostra filla, l'Anisa, em sap molt greu que la mare no pugui fruit de la bonança d'aquests altres temps, on els prejudicis i els tabús s'han quedat enrere.

Ara, com la cançó de Lluís Llach que sona a la cadena de música, pocs són aquelles que encara tenen la moral sota un bastó: «Temps era temps, quan encara les bruixes | campaven dalt del campanar i eren mestresses de nits i tempestes | amb línies de vols regulars... temps de llonguet i la bossa de cuir | per anar a l'escola, i *Cara al sol*, | temps de dir: «mossèn: fa més d'un mes i no sé quants mals pensaments he tingut...».

Faig un altre glop de vi. Sé que em convindria més un got d'aigua i que no hauria d'ofegar les penes d'aquesta manera. Però no ho puc evitar: fa una hora que hem tornat del cementiri. Avui hem enterrat la mare. Ni tan sols fa vint-i-quatre hores que ja no és amb nosaltres. No va poder superar la intervenció quirúrgica per un aneurisma a l'aorta que li sobrevingué quan pujava les escales de la nostra finca.

No sé per quin sets sous la mare es va entestar a comprar un tió tan enorme i pujar-lo tota sola per les escales, carregada com anava, amb les mans ocupades. Havia comprat un munt de regals. Li feia moltíssima il·lusió fer cagar el tió amb la seva néta. Aquest anava a ser el primer Nadal que l'Anisa passaria amb nosaltres. L'Emma i jo vam aconseguir adoptar-la, el passat estiu, després d'una llarga cursa d'obstacles. L'Anisa té sis anys i prové d'Etiòpia.

En el fons no puc culpar la mare de res. Suposo que mai no es va treure de dins seu el rau-rau del meu Nadal a casa de la tieta Mercè.

I si l'Anisa s'ha sorprès molt per tenir una besàvia, encara m'he sorprès més jo quan he vist l'àvia Rita al tanatori. Estava molt envellida. Aquella anciana havia deixat de tenir setanta-sis anys. Potser, perquè en realitat en té noranta.

—T'acompanyo en el sentiment —m'ha dit l'àvia, sense deixar anar ni una sola llàgrima—. Tot ho va fer per tu.

Minuts després ha fet fonedís i ni tan sols he tingut l'ocasió de presentar-li l'Emma i l'Anisa. Han estat molts sentiments trobats en pocs segons. M'hauria agradat respondre-li moltes coses. Efectivament, tot ho féu per mi. Però, en quin sentiment m'acompanyava? En el de dol o en el de ràbia mal continguda per tanta incomprensió i intolerància?

—Mama, tenim una besàvia a la nostra família! Vindrà algun dia a casa?

—No ho sé, Anisa. Estem molt distanciades.

—Viu molt lluny? —ha preguntat, innocent.

—Ben bé a un altre planeta —l'he respost amb un somriure.

—I com és que no m'havies parlat d'ella?

—Perquè no havia tingut temps —he mentit.

Llavors, m'he quedat uns instants mirant l'Anisa, l'Emma i els meus sogres i he pensat: l'àvia Rita no en té ni idea, però ella és l'ovella negra de la meva família.

